

S. B. Benson
10.9.04
To my friend in law

NUTID

TIDSKRIFT FÖR SOCIALA FRÅGOR OCH HEMMETS INTRESSEN

Januari

Redaktion:

ANNIE FURUHJELM FANNY HULT

1905

Adelaïde Ehrnrooth.

Det finnes människor, af hvilka man minnes lifsgärningen såsom någonting — så paradoxalt detta än må låta — skildt från personligheten, och det finns andra åter, och till dessa hörde Adelaïde Ehrnrooth, hvilkas personlighet varit så kraftfull och utpräglad, att lifsgärningen organiskt hängt samman med personligheten och utgiort så att säga ett direkt utflöde ur densamma. Åsikter och öfvertygelser, hvilka hos många mindre starkt anlagda naturer äro att söka i personlighetens periferi, oftast utan inbördes sammanhang, hafva hos de starka och målmedvetna andarna, dem som känna, att de äga ett budskap att bringa sin samtid, under den själiska utvecklingens tryck framsprungit ur en helhetssyn — blifvit en lefvande kraft, en lifsåskådning, som bär äkthetens stämpel.

Att detta varit fallet med Adelaïde Ehrnrooth, det tycker man sig instinktligt förnimma äfven utan att äga kännedom om de andliga faktorer, hvilka efter de första glada ungdomsårens ystra lek bragt hennes personlighet till mognad och medvärkat till genombrottet af ett lifsideal, som måste ha tett sig, för att använda ett af frk. Ehrnrooths älsklingsuttryck, som en »horrör» för hennes samtid.

Visst är, att om hon blifvit född under den tid, då kvinnorörelsen trampat ut sina barnskor och då man redan hunnit så långt, att det inom denna rörelse finnes ett konservativt och ett radikalt läger, skulle hon med samma oförskräckta mod dragit i härnad mot allt, som stelnat till död auktoritetstro, väl vetande att intet som detta äger förmågan att likt ett kväfvande dam hindra det nya att bryta sig igenom. Om hon varit man, hade jag gärna tänkt mig henne som ett af dessa politikens »enfants terribles», som säga sanningen likaväl åt vän som fiende och hvilkas frihetskärlek gör det för dem omöjligt att underkasta sig partidisciplinens förslafvande ok och hvilka städse förbehålla sig full handlingsfrihet som den dyrbaraste af alla förmåner.

De yttre konturerna af hennes lif och af hennes litterära värksamhet kan jag i en kort minnesruna som denna blott flyktigt beröra.

Dotter till generalmajoren Gustaf Adolf Ehrnrooth och hans maka, född von Platen, föddes Lovisa Adelaïde Ehrnrooth på Sesta gård i Nastola socken den 17 januari 1826.

Efter slutad skolkurs i friherrinnan v. Rosens pension i Helsingfors, tillbragte hon sitt lif på landet ända till 1856, då hon flyttade till hufvudstaden. Under märket A—i—a har hon författat flere noveller, af hvilka följande tre utkommit i bokform: Familjen Värnsköld (Uppsala 1866), Dagmar, en hvardagshistoria (1870) och Tiden går och vi med den (1878). Sina poetiska försök har hon utgifvit som en liten samling Sagor och minnen (med företal af Topelius 1863). Våren 1874 lade frk. Ehrnrooth grunden till en stipendiifond för kvinnliga medicinestuderande genom att därtill anslå inkomsten från en teaterrepresentation, hvarvid ett af henne författadt stycke uppfördes. Ur denna »Rosina Heikels stipendiifond», så kallad efter Finlands första kvinnliga medicine doktor, utgå f. n. två stipendier à 500 mk årligen. 1868 sekreterare i Helsingfors fruntimmersförening har frk. Ehrnrooth med lifligt intresse tagit del i denna förenings sträfvanden för lind-

randet af nöden. Hon har äfven utgifvit några arbeten, hvaraf hon anslagit inkomsten till välgörande ändamål. Nödåret 1867 utgaf hon till förmån för arbetshuset Gråsparfven, kalender på vers och prosa, och det af henne särskildt omhuldade barnhemmet i Helsingfors har ihågkommit med inkomsten från en samling sagor, kallad Julklapp för barn (1865). Hon har äfven företagit flere utrikesresor, den längsta till Algier och Orienten. Sina intryck från dessa länder har hon meddelat i arbetet *Två finskors lustvandringar* (I 1886, II 1890). Hennes senaste arbeten äro *Hvardagslifvets skuggor och dagar* (1881) och *Bland fattiga och rika* (novelletter 1887). Men förutom denna afsevärda litterära alstring var hon en intresserad medarbetare af *Nutid*. Under tidskriftens tioåriga tillvaro ha de olika personer, som ombetrotts med redaktörskapet, i henne städse haft en välvillig, intresserad rådgifvare och vän. Snabb att gripa till pennan, slagfärdig i repliken, var hon ej sen att göra sin röst hörd i dagens frågor; jag nämner broskyren *Röst från en icke röstberättigad* (1882) och uppsatser i olika årgångar af den af Finsk Kvinnoförening utgifna kalendern *Excelsior* samt polemiska inlägg i dagspressen.

I detta sammanhang kan jag icke underlåta att citera ur Helena Westermarcks tal till Adelaïde Ehrnrooth, då denna vid fyllda 70 år blef föremålet för en allmän medborgerlig hyllning. »Så långt tillbaka i tiden som jag kan minnas, ha vi blifvit vana att se dessa tre små kända bokstäfver i vår dagliga tidningspress hissa liksom en stridsignal, när något gått riktigt emot för kvinnorna.» — Ja, hvem kan räkna de gånger A—i—a ställde sig i breschen, ofta missförstådd af dem, hvilkas talan hon förde, och ej sällan beled. Men hennes sant ridderliga sinne visste icke af någon bitterhet, ty hon sökte aldrig någonting för egen räkning, och ehuru hon ägde förmåga till initiativ, var allt maktbegär fjärran från henne, och själf frihetsälskande, ville hon icke pålägga olika tänkande någon

munkafle. Kamplysten och dådkraftig, begåfvad med ett personligt mod, som aldrig svek henne, var hon samtidigt en ifrig fredsvän, ja man kan utan öfverdrift säga, att kvinnosaken och fredssaken voro henne lika kära, och ansåg hon att lösningen af fredssaken stod i det närmaste sammanhang med kvinnornas politiska myndighetsblifvande, en tanke hon förfäktat mer än en gång i denna tidskrifts spalter.

Till hela sin naturs läggning synes Adelaïde Ehrnrooth ägt ett omiskänneligt släktycke med det som ansetts vara utmärkande för den generation, som förevigats

Fänriks Ståls gestalter. Det fanns hos henne något af samma sega uthållighet, samma enkla flärdfrihet, samma helgjutenhet i förening med en kärf, kanske stundom robust humor, hvilken senare egenskap förlånade henne förmågan att se fördomsfritt på lifsföreteelserna omkring sig och jämväl gaf udd och relief åt hennes ofta träffande omdömen. Minst af allt ville hon själf tagas högtidligt, detta förbehöll hon hälst åt de rättvisans och jämlikhetsideer hon med sådan glöd förfäktat.

Sådan står hon för mitt minne, den vördade banbryterskan, hon som ett helt lif igenom förblef sina ungdomsideal trogen och som, då hon redde sig att anträda den sista och mest vågsamma färden in i skuggornas land, bibehöll sin själs jämvikt och styrka.

Hvile hon i frid, bevarad i tacksamt minne af Finlands kvinnor!

Annie Furuhjelm.

ADELAÏDE EHRNROOTH
VID 19 ÅRS ÅLDER

Adelaïde Ehrnrooths jordfästning.

Den 16 jan. kl. 1 e. m. försiggick fröken *Adelaïde Ehrnrooths* jordfästning i Gamla kyrkan. Från sorgehuset, Boulevardsgatan 14, bars kistan öfver kyrkträdgården till Gamla kyrkan, där sorgetåget möttes med tonerna af ett preludium, utfördt å orgel af hr Karl Sjöblom. Koret var prydt med granar och lagrar och en talrik allmänhet var samlad i kyrkan. Sedan den blomstersmyckade kistan placerats å katafalken och begrafningsföljet tagit plats, sjöng frk. Alexandra Ahnger Winterbergers hymn »Lass mir, wenn meine Augen brechen» samt därefter »O Herre!» af Melartin. Jordfästningen förrättades af pastor W. Lampén, hvarpå en för tillfället sammansatt fruntimmerskör under fru Therése Hahls ledning utförde »Fridsbönen» af Pacius. Härpå vidtog en synnerligen storartad blomsterhyllning.

Efter det en mängd kransar nedlagts af den aflidnas närmaste och vänner, framträdde föreståndarinnan L. Hagman och skriftställarinnan H. Westermarck och nedlade en krans från Kvinnosaksförbundet Unionen med följande inskription:

Adelaïde Ehrnrooth. Till den varmhjärtade och oförskräckta banbryterskan för kvinnornas frigörelse. Med djup tacksamhet och saknad

Af Kvinnosaksförbundet Unionen.

Föreståndarinnan Hagman ägnade därvid den hänsöfna följande minnesord:

Då vi stå här för att bringa Adelaïde Ehrnrooths kallnade stoft vår sista hälsning, fylles vår själ af många tankar, dels ljusa och glada, dels mörka och vemodiga.

Vi se här tillbaka på ett långt människolif, eldadt af en af de renaste, de mest djupgående mänsklighetsidéer: kvinnofrigörelsen, fattad i hela dess vidd. Under en tid, då i vårt land knappt

hos någon ännu den tanken vaknat, att talet om rätt och frihet är ett haltande, ja ett tomt ord sålänge det utesluter den kvinnliga delen af mänskligheten, tog Adelaïde Ehrnrooth till ordet, ensam, men stark i känslan af sin rätt och sin plikt. Vår blick ljusnar och vårt hjärta gläds, då vi se tillbaka på den unga, rikt begåfvade kvinnan, som ehuru utgången ur de högsta samhällslager, enkel och flärdlös träder fram till mängden och begynner bryta mark för sina idéer, och gör det med ett mod oeh en kraft, som endast den stora kvinnoöfvertygelsen kan förlåna. Ju mera genomgripande en utvecklingsrörelse är, desto mera glöd fordras hos dem, som sätta en sådan rörelse i gång; desto mera oförskräckthet och själfupppoffring, ju större motståndet och likgiltigheten är. Dessa egenskaper ägde i rikaste mått denna vår banbryterska och behöll dem ända in i sena ålderdomen. Vi beundrade denna oförskräckthet, vi värmdes af denna eld hon tände, vi gladdes öfver de framgångar hon och hennes sak vann.

Men hvaraf uppstå då de mörka, de vemodiga tankarna hos oss vid minnet af denna sanningens och rättvisans förkämpe? Där af att det framfarna visat oss all den oförrätt, allt det förnuftlösa motstånd, hvarmed samhället mötte hennes mest naturliga, mest logiska reformyrkanden. Huru kunna vi annat än med sorg i hjärtat minnas allt det, som gjordes af de ledande samhällselementerna för att undertrycka hennes röst och för häna de idéer hon företrädde? Och huru skulle vi icke sörja öfver all den likgiltighet, den köld och småsinthet hvarmed hon bemöttes af kvinnorna själfva?

Men, Adelaïde Ehrnrooth, likasom du själf under de svåraste tiderna med tålmod och hopp bar världens motstånd och otack och sedan, när dagningen grydde, helt glömde det, så vilja äfven vi, dina systrar i den ojämna kampen, ändå till sist glädjas tillsammans med dig öfver alla de pånyttfödelsens frön du utsådde och alla de unga frukter du redan såg mogna.

Din sak var mänsklighetens. Hvila i frid såsom en kärleksrik andlig moder i minnet omhuldad af tacksamma hjärtan!

Jag ber att här få meddela, att Unionen fattat beslut om att befästa Adelaïde Ehrnrooths minne genom grundandet af en *stipendiefond för skriftställarinnor* och bärande hennes namn. Grundplåten för fonden, i hvars bildande man hoppas att allmänheten vill taga del, lades vid förbundets möte i går af de närvarande medlemmarna.

Från tidskriften Nutid nedlades af dess utgifvarinnor en krans med följande inskription å de röda banden:

Till Adelaïde Ehrnrooth. Den oförskräckta kämpen för rättvisa och humanitet. Med högaktning, tacksamhet och saknad från
Nutids redaktion.

Frk. Annie Furuhjelm yttrade härvid följande ord:

Adelaïde Ehrnrooths lifsgärning är lyktad, hennes stämma har tystnat för alltid och vi, hennes meningsfränder, hvilka så långt vi kunna minnas, sett henne stå där bränningarna svalla hetast som den yttersta vaktposten mot orättvisa och förtryck, — för oss kännes hennes bortgång som en stor förlust, ty såsom hon själf en gång yttrat, hon förstod ej att lyda »maning till reträtt». Hon stod där hon stod alltid i främsta ledet med blicken in i sena ålderdomen riktad mot framtiden. Sådan minnas vi henne, pionieren, veteranen med den flammande hägen och det ridderliga sinnet, det oförskräckta modet, som icke visste af någon dagtingan med sin öfvertygelse, fri från själfviskhet och småsinthet som få. Med tacksamhet minnas vi ock den oförtrutna intresserade medarbetaren i den tidskrift, som hon själf var med om att grundlägga och som skulle blifva en bärare för hennes lifs stora kungstanke, den om kvinnans mänskiorätt.

Tack för hvad du varit för oss! Tack för god vakt!

Från Finsk Kvinnoförening nedlades en magnifik krans af fröken Alexandra Gripenberg och fru E. Sjöström. Den förra yttrade därvid:

Ditt minne, Adelaïde Ehrnrooth, skall bevaras i Finlands kvinnors tacksamma hjärtan. Du bar hugget, vi bära arvet. Du sådde vår och bärjade ofta nog otacks höst. Men fröet gror under höstens skurar och vinterns snö. De krafter, hvilka i kvinnosakens morgonskymning hägrade sina otydliga konturer för din blick, de ha nu spirat upp. Om än ofta ännu famlande mot målet, klarnar dock detta alltmer för dem, och innan du bortgick, fick ditt öga glädjas åt härliga skördar på dittills oanade vidder.

Finsk Kvinnoförening nedlägger dessa blommor med vördnad och tacksamhet.

Af dr Maikki Friberg nedlades en krans från lärarinnor vid Helsingfors folkskolor. Kransens band buro inskriptionen:

Till Adelaïde Ehrnrooth af lärarinnor vid Helsingfors folkskolor.

»Tack för god vakt».

Dr Friberg talade till den bortgångnas minne:

Å lärarinnors vid Helsingfors folkskolor vägnar nedlägger jag denna krans som ett synligt tecken på vår högaktning och beundran för dig, Adelaïde Ehrnrooth. Vi lärarinnor ha alltid vetat oss äga i dig en trogen vän, en hängifven bundsförvandt. Ty det var ju din ungdoms dröm, det var ditt lifsarbetes innehåll och mål, att få se Finlands kvinnor värksamma på olika arbetsområden. Du visste af egen erfarenhet, att en idog, målmedveten värksamhet är af den största betydelse såväl för individen som samhället, utan arbete och sträfvan gifs det ingen utveckling, inga kulturframsteg, ingen sann lycka. Men det du absolut fordrade var, att det kvinnliga arbetet både i pekuniärt och socialt hänseende skulle uppskattas enligt förtjänst, icke enligt kön. Och hvar du såg, att detta rättmätiga kraf ignorerades, där var du genast färdig att föra den förorättades talan. Man behöfde aldrig uppmana dig att göra det, ty din själs brinnande rättfärdighetstörst dref dig själfmant därtill. Men därigenom har du äfven gifvit oss det vackraste, ädlaste föredöme. Du har ådagalagt, att man aldrig, af hänsyn till sin egen bekvämlighet, skall stå stum, så snart man en gång insett det rätta. Det gäller då att oförskräckt följa samvetets röst och bereda väg för sanning och rättvisa. Du var här hos oss en det sannas och rättas väktare. Tack för god vakt!

Af öfriga kransar, som nedlades af föreningar och medborgarinnor, nämna vi:

Fröken Adelaïde Ehrnrooth.

Din blick för framtidens dolda kraf
Ditt hjärta rika impulser gaf
att rödja obrutna stigar.

Kvinnliga läkare.

Till Adelaïde Ehrnrooth. Från kvinnliga studenter.

Adelaïde Ehrnrooth. Med hjärtlig tack för din uppmuntran att understöda kvinnornas arbete till själfförvärf.

Från Konkordia-Förbundet.

Fröken Adelaïde Ehrnrooth. Till dess varmhjärtade vordna medlem från

Fruntimmersföreningen.

Till fröken Adelaïde Ehrnrooth. Den varmhjärtade förkämpen för kvinnans rättigheter.

Från Husmodersförbundet.

Adelaïde Ehrnrooth. Viipurin Naisyhdistys.

Kiitos kunnialla suorittamastasi työstä inhimillisyyden palveluksessa!

Adelaïde Ehrnroothille Lämmin kiitos naisasian tienraivaajalle!

Lappeenrannan Naisyhdistys.

Adelaïde Ehrnrooth från Medborgarinnor.

Trofast har hon gett sitt hjärta, gett sin tid och gett sin hand,
Åt hvar ädel kvinnlig sträfvan, som vill framåt i vårt land.
Oförskräckt hon framåt skådat, varmt hon hoppats på en vår,
Och den nya tiden tacksamt skall välsigna hennes spår!

Till Adelaïde Ehrnrooth. En gård af aktning från kvinnor i Borgå.

Adelaïde Ehrnrooth. Från kvinnor i Hangö.

Den tanke, som bär långt och framåt för,
Den lefver, spirar, växer, lyckliggör,
Om ock dess bärare i stoffet faller. —
Det arbete du gjort, det icke dör.

Adelaïde Ehrnrooth. Från tacksamma medborgarinnor i Björneborg.

Ditt minne lefver i tacksam hågkomst.

Med tacksamhet och vördnad. Kvinnor i Viborg.

Haf tack för hvad du varit
Haf tack för hvad du tänkt,
Ett ädelt föredöme
Du åt oss kvinnor skänkt.

En rastlös strid du kämpat
För sanning, ljus och rätt,
En större syn på tingen
Du åt oss kvinnor gett.

»Till Adelaïde Ehrnrooth. — Till banbryterskan, till vår oförvägna försvarare, till den varmhjärtade kvinnan från kvinnor i Vasa».

Sedan den vackra akten i kyrkan var avslutad, bars kistan ut under tonerna af Chopins sorgmarsch, hvarpå sorgetåget begaf sig till järnvägsstationen, därifrån den hänsofnas stoft skulle föras till Nastola för att begravas i Ehrnroothska familjegravven.

Ceremonin bar ett vältaligt vittnesbörd om att Adelaïde Ehrnrooths lifslånga hängifna arbete för en idé väckt genklang i tusentals tacksamma kvinnohjärtan.

Fanny Hult.